

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ ROLNICTWA I OBSZARÓW WIEJSKICH

20 LAT CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ

JULIAN KRZYŻANOWSKI
WOJCIECH ZIĘTARA
SEBASTIAN JARZĘBOWSKI

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ ROLNICTWA I OBSZARÓW WIEJSKICH – 20 LAT CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ

dr hab. Julian Krzyżanowski, prof. IERiGŻ PIB
prof. dr hab. Wojciech Ziętara
dr hab. Sebastian Jarzębowski, prof. IERiGŻ PIB

Autorzy publikacji:

dr hab. Julian Krzyżanowski, prof. IERiGŻ PIB, ORCID nr 0000-0001-6418-154X

prof. dr hab. Wojciech Ziętara, ORCID nr 0000-0002-3182-522X

dr hab. Sebastian Jarzębowski, prof. IERiGŻ PIB, ORCID nr 0000-0002-9394-577X

są pracownikami naukowymi Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki

Żywnościowej Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie.

Recenzenci:

prof. dr hab. Mieczysław Adamowicz, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
w Warszawie

prof. dr hab. Stanisław Krasowicz, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa
Państwowy Instytut Badawczy w Puławach

Redaktor prowadząca

Marta Guzik

Korekta

Joanna Gozdera

Skład i korekta techniczna

Barbara Pawłowska

Projekt okładki

Leszek Ślipiński

ISBN 978-83-7658-990-9 (druk)

ISBN 978-83-7658-991-6 (pdf)

Ark. wyd. 5,79

Wydawca: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej

Państwowy Instytut Badawczy

ul. Świętokrzyska 20

00-002 Warszawa

tel.: (22) 505 45 18

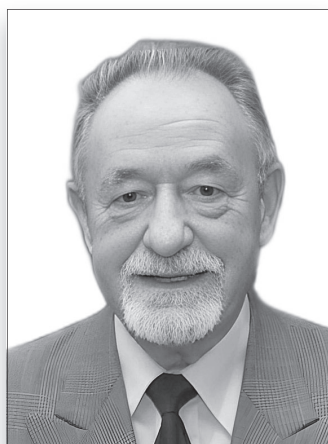
e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl

<http://www.ierigz.waw.pl>

Druk i oprawa:

Dział Informacji i Wydawnictw IERiGŻ PIB

tel.: (22) 50 54 526; e-mail: dw@ierigz.waw.pl

WSPOMNIENIE O PROFESORZE WOJCIECHU ZIĘTARZE (1940–2024)

Wojciech Ziętarza urodził się 9 lutego 1940 roku w Mycielewie, w rodzinie rolniczej. Po ukończeniu szkoły podstawowej pracował w gospodarstwie rolnym rodziców i prawdopodobnie Jego życie potoczyłoby się tą drogą, gdyby nie wypadek przy pracy, który zdarzył się w 1958 roku. Konieczna okazała się zmiana planów życiowych: najpierw była to nauka w technikum rolniczym w Bydgoszczy, a następnie w latach 1963–1968 studia na Wydziale Ekonomiczno-Rolniczym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Uzyskanie dyplomu magistra ekonomiki rolnictwa w SGGW można uznać za początek drogi naukowej. Podczas studiów i bezpośrednio po ich zakończeniu Wojciech Ziętarza odbył praktyki rolnicze w Holandii i Niemczech, zaś na początku lat 70. staże w gospodarstwach w Racocie oraz Wiznie. Wiosną 1972 roku podjął pracę w Katedrze Ekonomiki i Organizacji Gospodarstw Rolniczych SGGW. W 1976 roku uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych. W latach 1978–1979 odbył 15-miesięczny staż naukowy na Uniwersytecie w Bonn i Hohenheim pod kierunkiem profesorów G. Steffena i E. Reischa, jako stypendysta Fundacji imienia Alexandra von Humboldta. W 1971 roku w ramach stypendium tej samej fundacji odbył tym razem pięcioletni staż naukowy na Uniwersytecie w Bonn. W 1989 roku Wojciech Ziętarza został doktorem habilitowanym w zakresie ekonomii, zaś siedem lat później otrzymał tytuł profesora nauk ekonomicznych. W dowód uznania za działalność na polu naukowym, dydaktycznym i społecznym tytuł doktora *honoris causa* przyznał Profesorowi Wojciechowi Ziętarze Uniwersytet Rolniczy w Krakowie (2007).

W październiku 2010 roku formalnie Pan Profesor przeszedł na emeryturę, pracował jednak nadal na uczelni, a następnie od maja 2011 roku w Instytucie Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowym Instytucie Badawczym. Dotychczasowy dorobek liczący ponad 400 publikacji powiększył przez 13 lat pracy w IERiGŻ PIB o około: 120 prac, 70 ekspertyz, 52 referaty, 50 recenzji. Profesor był promotorem 220 prac magisterskich, ponad 20 przewodów doktorskich, dwóch przewodów o nadanie tytułu doktora *honoris causa*, recenzentem w 5 postępowaniach o nadanie tytułu profesora, 9 przewodach habilitacyjnych i licznych przewodach doktorskich. Od 1994 roku był związany z kwartalnikiem „Zagadnienia Ekonomiki Rolnej”, pełniąc funkcję członka Komitetu Redakcyjnego, a w latach 2012–2019 Sekretarza Redakcji.

Był utalentowanym pedagogiem. Zwracała uwagę Jego znakomita opieka nad studenckim Kołem Naukowym Ekonomistów SGGW. Członkowie Koła w czasie wizyt w gospodarstwach rolniczych gromadzili dane empiryczne, na podstawie których pisali referaty, które były wygłaszane na ogólnokrajowych przeglądach studenckich kół naukowych organizowanych w Warszawie. Referaty pisane przez członków Koła były wielokrotnie nagradzane i wyróżniane. Wiele czasu i energii poświęcał profesor Wojciech Ziętała działalności w organizacjach takich jak: Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa (TNOiK), Komitet Ekonomiki Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, Rada Konsultacyjna ds. Rolnictwa i Obszarów Wiejskich przy Prezydencie RP (1993–2004), Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu (prezes w latach 2000–2001), Stowarzyszenie Stypendystów Fundacji im. Aleksandra von Humboldta, w latach 1992–2002 doradca prezesa Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. Wszystkie podejmowane funkcje i zadania wypełniał Profesor Wojciech Ziętała z wielką odpowiedzialnością i pilnością. Praca naukowa Profesora miała silne oparcie w kontakcie z praktyką – Profesor utrzymywał stałe i ścisłe kontakty z praktykami, był osobą znaną i cenioną w środowisku wiejskim. Odwiedził wiele przedsiębiorstw i gospodarstw rolniczych, dla których przygotowywał plany rozwoju i doradzał w kwestiach organizacyjno-ekonomicznych. Jego koncepcje znajdowały zastosowanie w budowaniu przemian własnościowych polskiego rolnictwa. W latach 90. przygotował wiele programów dla Telewizji Edukacyjnej „Notowania”, prowadził szkolenia dla rolników i przedsiębiorców rolnych. Szczególnie bliska Jego sercu była wciąż aktualna sprawa trwałości umów dzierżawnych, zaś w ostatnich latach również właściwe rozumienie ekologicznego podejścia do produkcji rolnej.

Profesor Ziętała był człowiekiem nadzwyczaj skromnym, pracowitym i sumiennym, ale również troskliwym i otwartym na innych ludzi oraz opiekuńczym. Niósł wielokrotnie pomoc swoim dawnym studentom, współpracownikom, znajomym. Pielęgnował kontakty z nimi, często starał się inspirować do działań twórczych i pożytecznych, choć czasem trudnych. Zainteresowania Profesora Ziętały wykraczały poza kwestie zawodowe – był miłośnikiem wędrówek górskich, pływania, jazdy na rowerze. Żywo interesował się sytuacją gospodarczą, społeczną, polityczną oraz literaturą.

Profesor Wojciech Ziętała cechował się nie tylko tym, że umiał przekazywać swoją wiedzę i doświadczenie innym, ale także wsłuchiwał się w to, co oni mówią. Odmienność poglądów i stanowisk nie przeszkadzała Profesorowi, pod warunkiem jednak, że rozmówca przedstawił swoje argumenty.

Odszedł niespodziewanie. Będziemy Go pamiętać jako pracownika nauki, który był autorytetem, nauczycielem, serdecznym i życzliwym współpracownikiem, który wysoko cenił zasady etyczne pracy naukowej, a także jako człowieka pełnego optymizmu i energii.

*Opracowanie tekstu: mgr Zofia Mirkowska
Fotografia: Leszek Ślipiński*

SPIS TREŚCI

Streszczenie	7
Wstęp	9
Rozdział I	
Podstawowe elementy zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich i ich zmiany po wejściu Polski w strukturę Unii Europejskiej	11
Wprowadzenie	11
1. Materiały źródłowe. Metodyka badań	11
2. Aspekt ekonomiczny	12
3. Aspekt środowiskowy	16
4. Aspekt społeczny	24
5. Wielofunkcyjny rozwój wsi i rolnictwa a rozwój zrównoważony (aspekt teoretyczny)	33
Podsumowanie	35
Rozdział II	
Realizacja programów rolno-środowiskowych w ramach WPR w rolnictwie polskim w latach 2004–2023	39
Wprowadzenie	39
1. Cel badań, metody i źródła materiałów badawczych	41
2. Realizacja Programu Rolnośrodowiskowego PROW 2004–2006	44
3. Realizacja Programu Rolnośrodowiskowego PROW 2007–2013	47
4. Realizacja Programu Rolnośrodowiskowego PROW 2014–2020	53
5. Program rolnośrodowiskowy 2023–2027	61
Podsumowanie	62
Rozdział III	
Polityka energetyczna i środowiskowa Polski po wstąpieniu do Unii Europejskiej	67
Wprowadzenie	67
1. Rola polityki w kształtowaniu rozwoju gospodarczego	68
2. Realizacja celów polityki energetycznej	71
3. Realizacja celów polityki w zakresie środowiska	81
Podsumowanie	86
Bibliografia	87
<i>Posłowie</i>	97

W pracy rozpatrujemy aspekty ekonomiczne, środowiskowe i społeczne zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Rozdział I mówi o przemianach w sferze ekonomicznej i społecznej. Rozdział II obejmuje ład środowiskowy. Rozdział III przedstawia efekty polityki klimatycznej i energetycznej w polskim rolnictwie. Nasze rolnictwo poprzez swoją dwudziestoletnią obecność i działanie w strukturach europejskich dobrze wykorzystało możliwości zrównoważonego rozwoju. Patrząc w przyszłość, Polska może stać się liderem w regionie, integrując politykę gospodarczo-energetyczną z ekologiczną, co może prowadzić do stabilizacji wzrostu gospodarczego przy jednoczesnym minimalizowaniu negatywnego wpływu na środowisko. Odbiorcą monografii mogą być rolnicy i przedstawiciele ich licznych organizacji. Praca kierowana jest także do polityków i praktyków gospodarczych, a także studentów uczelni rolniczych i ekonomicznych.

Zagadnienia omawiane w tej monografii mają istotne znaczenie dla społeczeństwa i gospodarki. Są także ważne w aspekcie kształtowania opinii publicznej, a nawet dementowania pewnych poglądów o niekorzystnym wpływie członkostwa Polski w Unii Europejskiej na rozwój rolnictwa obszarów wiejskich. Szerokie spojrzenie jest istotnym walorem monografii. (...) Przesłankami do tej opinii są: znaczenie podjętej problematyki, jej złożoność oraz przydatność wyników przeprowadzonych analiz dla szerokiego i zróżnicowanego grona odbiorców (czytelników), a także znaczenie metodyczne. (...) [Monografia] świadczy wymownie o podejmowaniu przez Pracowników IERiGŻ-PIB nowych, trudnych wyzwań wymagających rozległej wiedzy i doświadczenia w zakresie analiz.

prof. dr hab. Stanisław Krasowicz

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach Państwowy Instytut Badawczy

Przedstawione do oceny opracowanie pt. „Zrównoważony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce w okresie 20 lat członkostwa w Unii Europejskiej” posiada znaczącą wartość naukową.

prof. dr hab. Mieczysław Adamowicz

Akademia Białska Nauk Stosowanych im. Jana Pawła II

